

Fotó: Bihari Zoltán

Tokaj-Hegyalja mást és mást mutat meg magából az autó ablakából, a Borhajó korlátja mellől vagy a tokaji Kopasz-hegy tetejéről nézve, mégis egyértelmű: ez a szemet gyönyörködtető táj jelenti a borvidék, tehát a Világörökséggé lett kultúrtáj lényegét.

A vulkánokból kúppokká szelődött hegyek tüzes tala-ja és a tölük nem messze, csöndesen elfűtő folyó, a Bodrog páráis levegője elengedhetlenül fontos ahhoz, hogy finom fűrtöket neveljenek a tőkék. Nem véletlen, hogy a hegyaljai Erdőbényén került elő a miocén kori ősszőlő, azaz minden mai szőlő-fajta közös őse, a vitis tokaiensis levelének lenyomata. Ez jelzi: Hegyalján a szőlő őshonos.

A természet ehhez adott még hordónak való fát a hegyekben, az aszúsodást segítő (mikro)klimát, és a nemes borokéréséhez a pincék tufa falán megtelepülő nemes penészt. Ebből a tökéletes összhangból azonban soha nem született volna meg – az ilyen-cik inycéct, a francia Napkirályt idézve – „a királyok bora, a borok királya”, ha nincs az ember, aki bele tud

Fotó: Bihari Zoltán

TARCAL

Építészeti emlékeinek, így a mai borászati épületeknek a jó része a 18. századból származik. Ezt az időt idézi a református templom, a kiállítótérre vált zsinagóga és a dombról letekintő Terézia-kápolna is. A rangot híven őrzik a királyi beszállítók és fejedelmi birtokok mai örökösei. Mellettük két kastélyszálló és Európa legmagasabb Áldó Krisztus-szobra nyújt pihenést testnek és léleknek.

MEZŐZOMBOR

A környéken lévő szőlőültetvények és pincék miatt vált a világörökség részévé. Ilyen a híres Disznókődűlő, amelyben ma is áll a 18. századi kilátóhely és a klasszicista stílusú borház. A szőlőbirtok Sárge Borházának parkolója minden hónap második vasárnapján piaccá válik, ahol minden megtalálható, ami helyben termelt, helyiek által tovább zamatosított finomság vagy kézműves termék. Mezőzomboron júliusban a bor mellett a csülök játssza a főszerepet.

MÁD

Kézműves termékek – sajt és szappan, méz és mézesköcsög –, a zsidóság emlékei és népszerű nagyrendezvények is színesítik a Mádra érkező bor-turisták lehetőségeit. A gyönyörűen felújított copf stílusú zsinagóga vagy az egykori rabbiház és -képző (ma zarándokszállás) épületében berendezett

Although Tokaj-Hegyalja shows different faces viewed through the car window, from at the rail of the annually launched Wine Ship or from the peak of the Kopasz Hill, it is still obvious: this spectacular landscape encapsulates the essence of the wine region i.e. this cultural landscape is now a part of World Heritage. The ardent soil of the hills, once volcanos, and the humidified air of the silent Bodrog river running nearby are indispensable for the vines to grow fine grapes. There is a reason why it was Erdőbénye where the imprint of the leaf of the indigenous vine from the Miocén era, i.e. the common ancestor of all vine varieties, the vitis tokiensis, was found. This is proof that these vines are ancestral in Hegyalja. Moreover, nature provided timber for the barrels in the hills, we have a (micro)climate stimulating noble rot, and the noble mold established on the tuff walls of the cellars promotes the maturing of noble wines. Yet, this immaculate harmony would never have produced – citing the gourmand of all gourmants, the French Sun King – the “wine of kings,

Fotó: Csáki Szilárd

Fotó: Kis-Tóth Attila

king of wines” – if there had not been good People who could add energies to this system, who keep on forming the landscape, its settlements and a life. In thick-walled houses of former noblemen and wealthy merchants, modern wineries offer their quality wines – or one can wander through the halls in interactive exhibitions, or worship culinary delights in distinguished restaurants and hotels. It is worth selecting local variety wines for your dinner: Furmint, Hárslevelű, Yellow Muscat. Taste the wine specialties of Hegyalja with their harmonious balance of fine sourness though of high sugar content due to noble rot: Tokaj Szamorodni, Fordítás, Máslás and, the crown of all, the Aszú is a must. The cultural landscape of the historic wine region of Tokaj-Hegyalja was designated as part of our World Heritage site in 2002. The central area contains nine settlements and their environs, and six, individually, included cellars. Together with an outer buffer zone, i.e. a further eighteen settlements, this covers the entire closed historic wine region.

Fotó: Erdős József

Fotó: Csáki Szilárd

TARCAL

The majority of its architectural monuments, i.e. today's winery buildings, are from the 18th century. This is the era in which the Calvinist temple, the Synagogue (now an exhibition space) and the Theresa Chapel on top of the hill were built in. Dignity is preserved by today's holders of royal purveyor status and princely estates. Beside this, two castle hotels and Europe's tallest Standing Christ Statue offer rest for body and soul.

MEZŐZOMBOR

It has become a part of World Heritage because of the surrounding vineyards and cellars. One of these is the famous Disznókő vineyard, including a lookout point from the 18th century and a classicist-style Cider House. The parking lot of the Yellow Wine House of this vineyard becomes a marketplace every second Sunday, offering everything harvested from the surroundings: artisanal products and delicacies. In July, wine and fore-leg ham play a leading role in Mezőzombor.

MÁD

Artisanal products (cheese, soap, honey), certain Jewish monuments, and popular events add to the possibilities of wine tourists coming to Mád. The marvelously renovated synagogue, the exhibition in the former rabbi house and Hebrew college (today with pilgrims' accommodation) provide excit-

Fotó: Sikolya Tibor

Fotó: Németh Péter

Fotó: Erdős József

ing programs for all visitors. The other keyword is Furmint. The Furmint Feast (as well as New Wine Feast and Good Night!) are worth the trip alone. The Furmint House is a creative space, exhibition space, a playhouse and a cultural workshop. Of course, Furmint plays an important role in our famous cellars. For here, even the beach and the camping site were built beside the Wine Lake...

RÁTKA

This settlement populated by immigrant German people in the 18th century, is one of the most important settlements reflecting German ethnicity in Hungary. This is why the rural house built in 1824 and furnished as a German country home is a featured attraction – and one of its delicious programs is the festival honoring cabbage rolls. The vines grown in its neighborhood result in excellent wines from several famous wineries.

TÁLLYA

The wine from Tállya has always been famous across Europe; all the better that it can be tasted at several family wineries where visitors may also get accommodation for the night. Castles and mansions are now converted into accommodation – and Mailloch Castle is also a Central European Art Colony exhibition space. The days of the Kerekdomb Festival turn vineyards, courtyards and streets into places of wine worship.

Fotó: TTHE

TOKAJ

A borvidék egyik sarokpontja, a tokaji Kopasz-hegy lábánál fekvő kisváros ódon hangulatú utcáin barangolva egyszer csak előttünk áll a hordón lovagló, mámoros Bacchus szobra. Ez a felhőtlen életöröm a számos pincében kínált hegyaljai bort dicséri, de nemcsak annak köszönhető. A borvidék névadó, a Himnuszban is megénekelte települése őri a kereskedelmi központ eleganciáját, az egykori gazdag borkereskedők házaít – és megőrizte fiatalóságát is. A Fesztiválatlanban, a színházban ismert előadók vendégeskednek. Tavasztól őszig fesztiválokon hódolnak a zenének, a jó ételeknek, és természetesen a boroknak. A Világörökségi Bormúzeum interaktív kiállításán más neves borvidékeket is bejárhatunk, a Borhajóval a Bodrogon utazhatunk, bérelhetünk kerékpárt – úgyis visszavezet az utunk ide, ahol még a pincesor is romantikus nevet kapott, úgy hívják Szerelmi...

BODROGKERESZTÚR

Innen közelíthető meg legjobban a Bodrogzug, az ország egyik legszebb vízitúrázó területe, ami nemzetközi védettséget élvező madárrezervátum. A parttól meredeken emelkedő utcákban számos

neves pincészetet találunk, akire számíthatunk, ha dűlőtúrákkal és pincelátogatással színesített borkóstolásra vágyunk. A múltból a Kincsestárbán látható Dereszla kincse, a rézkori aranyelet, valamint a csodarabbi, Reb Steiner Saje sírja hívogat. A település borászai a Mindszent Havi mulatságon ünneplik a kivételes tokaji nedűket.

BODROGKISFALUD

Keresztúrtól csak egy lépés Kisfalud, a nyugalmas kikötő. Szó szerint, hiszen a vízi kalandokat kedvelőknek bérbé is adnak vízi eszközöket kikötőjében. Átvitt értelemben pedig kellemes szálláshely minden társaságnak. Pincészetei mellett tájháza is beavat a vidék specialitásaiba.

SZEGI

A kakaj-kenutúrák kedvelt kikötője, neves borászatok otthona Szegi – hírneve azonban a föld alól ered. Itt található a térség (és Kelet-Közép-Európa) legnagyobb, kétszintes pincéje. A közel 5 kilométer hosszú járatok termeiben akár egy lovas szekér is meg tud fordulni. Több ezer hordóban ér a bor, a múzeumi részben több tízezres gyűjtemény és másfél-százézer prémium palack található.

Fotó: Németh Péter

UNGVÁRI-PINCE (SÁTORALJAÚJHELY)

Kevés építményünkről mondhatjuk el az országban, hogy 800 éve ugyanazt a feladatot látja el – ezek a pincék ilyenek. Az 1200-as évek végén pálos szerzetesek kezdték kialakítani. A 27 darab 15-30 méter mély pincét négy szinten összekötötték, az 5 hektáros felszín alatt több mint 10 kilométer hosszú rendszer alakult így ki. Ez Hegyalja legnagyobb pincerendszere, ahol mintegy 20 ezer hektoliter bor tárolható.

RÁKÓCZI-PINCE (SÁROS-PATAK)

A pincében a 16. század óta a vár és a vidék mindenkorai urának borai érlelődtek, mai, közel egy kilométeres hosszát a 18. század végére érte el. Mielőtt alászőlőnk a borkóstolóra, kívülről is érdemes felmérni elhelyezkedését. Lejárata a 18. század elején átalakított egykori trinitárius kolostor mögül vezet a várkert alatt mintegy 10 m mélységbe. Innen indul a három észak-déli irányú, keresztfolyosókkal összekötött ág.

KÓPOROSI-PINCE ÉS GOMBOSHEGYI-PINCE (HERCEGKÜT)

A német nemzetiségi hagyományait őrző falu két végén találjuk az összesen 130 pincéből álló pincesorokat. A „felvégen”, ligetes területen fekszik a Kóporosi, ahol a pincék zezgugos utcáskákát

TOKAJ

After wandering the old-fashioned streets of the small town at the slopes of the Kopasz Hill of Tokaj, one suddenly comes across the statue of the delirious Bacchus riding a barrel. This carefree zest for life compliments the Hegyalja wine offered in several cellars here. The eponymous settlement of the wine region, also incanted in the Hungarian Anthem, keeps the elegance of a trading hub, maintains the houses of the once wealthy wine traders, and keeps its youth. In the Festival Caldron, the theatre features famous performers. From spring to fall, music, good food and wine are the focus points. The interactive exhibition of the World Heritage Wine Museum takes us to other renowned wine regions too, or one can take a boat ride on the Bodrog in the Wine Vessel, or you can hire a bike – your way will lead you back here anyway, here, where even the row of cellars was given a romantic name: it's called Szerelmi (from Szerelmes, 'in love').

BODROGKERESZTÚR

This is from where one of the most beautiful water tour regions, the Bodrogzug, may be approached from the easiest direction, and it is also a bird sanctuary with international protection. In the streets ascending from the riverside, several famous wineries are found, and all are suitable destinations for wine tasting enriched with vineyard tours and cellar tours. The Treasury here is home to the treasures from Dereszla, the gold finds from the Copper Age, and one may visit the tomb of Reb Steiner Saje, the Great Rabbi. And great Tokaj wines are celebrated during the All-Hallows Feast.

Fotó: Bihari Zoltán

UNGVÁRI CELLAR (SÁTORALJAÚJHELY)

Few buildings are said to have performed the same function for 800 years – however, these cellars are of that kind. At the end of the 13th century, Paulist monks started their excavation. The 27 cellars here with a depth of 15 to 20 meters are connected to each other in four levels, thereby forming a more than 10 kilometer long system 'covering' a hidden area of 5 hectares. This is the greatest cellar system in Hegyalja, providing storage for 20 thousand hectoliters of wine, some very old.

RÁKÓCZI CELLAR (SÁROS-PATAK)

This cellar has matured the wines of the Lord of the castle and the surrounding region since the 16th century, and it reached its recent length of about 1 kilometer by the end of the 18th century. Before descending for a winetasting, its position deserves greater scrutiny. Its entrance leads from the former Trinitarian monastery, remodeled in the 18th century, to a depth of 10 m under the courtyard. This is the point from where three north-south branches and other intersections start.

KÓPOROSI CELLAR AND GOMBOSHEGY CELLAR (HERCEGKÜT)

The rows of cellars including 130 cellars in total, are situated on the two sides of this village of German traditions. Up beyond them, on grove land

Fotó: Baloghné Dr. Kovács Matild

BODROGKISFALUD

Kisfalud - this peaceful port is only a step away from Keresztúr, literally, because those who like water adventure rides may hire water craft in the port. Besides its wineries, its country home introduces one to the specialties of the land, a great place to stay overnight

SZEGI

Szegi is a popular port for kayaking and canoeing and also a home to famous winemakers – however, its fame comes from underground. This is where the longest two-storied cellar of the region (and Central Eastern Europe) can be found. In the halls of the nearly 5 kilometer long tunnels, even a horse and cart can turn around. Wine matures here in thousands of barrels, the museum section features a collection of several thousand wines and a hundred and fifty thousand premium bottles.

Fotó: Sikolya Tibor

Fotó: Bihari Zoltán

lies Kóporosi, where cellars, forming crisscrossed streets invite thirsty guests for a treat. This gives splendid views over the highlands surrounding the village and the four parallel rows of cellars of Gombos hill. The cellars, seen beside rocky hilltops are fine architectural heritage.

OREMUS CELLAR (TOLCSVA)

In the labyrinth of cellar branches with walls hand-carved into the typical volcanic substrata of Hegyalja, walls all covered in 'noble mold', Tokaj wines have been matured since the 13th century. Today, as it was in times past, they are stored for long years in "Gönc" barrels of 136 liters and "Szerednye" barrels of 210 liters, all made of cork oak of excellent quality.

WINE MUSEUM IN TOLCSVA

This 700-meter long cellar beside Tolcsva, storing around 300,000 bottles of heritage wine, is unparalleled anywhere. This collection and numerous individual bottles by themselves are considered national treasures. The doyen of our special liquors is an Aszú laid down in 1680. Here we treasure bottles with ancient labels and noble mold hats and the amber-colored nectar within. Those who want more than this splendid scene, may have a taste – of course, not from those unique bottles, but still special ones.

Fotó: Németh Péter

